

ΣΧΕΔΙΟ.Κ6

28.11.1964: Η ΒΟΥΛΗ ΕΓΚΡΙΝΕΙ ΝΟΜΟ ΜΕ ΤΟΝ ΟΠΟΙΟ ΕΓΚΑΘΙΔΡΥΟΝΤΑΙ ΚΑΙ ΠΑΛΙ ΤΑ ΠΡΩΗΝ ΔΗΜΑΡΧΕΙΑ ΑΛΛΑ ΜΕ ΕΙΔΙΚΗ ΠΡΟΝΟΙΑ ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΟΥΣ ΘΑ ΔΙΟΡΙΖΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Με την μη ανανέωση της Νομοθεσίας για τους Δήμους στα τέλη του Δεκεμβρίου του **1962**, οι διάφορες πόλεις παρέμεναν χωρίς δημοτικούς άρχοντες.

Ετσι ο Πρόεδρος Μακάριος προχώρησε σε ανάληψη όλων των εξουσιών των Δήμων από την Κυβέρνηση και ανέθεσε τα τρέχοντα θέματα των Δήμων σε Συμβούλια Βελτιώσεως.

Με τα νέα δεδομένα, μετά την τουρκική ανταρσία, η Κυβέρνηση προχώρησε στην επαναφορά των Δημαρχείων που υφίσταντο πριν από την **1ην Ιανουαρίου 1958**.

Ετσι με νομοσχέδιο που κατέθεσε στη Βουλή και που εγκρίθηκε τελικά ομόφωνα σε Νόμο, ύστερα από μακρά συζήτηση, οι επανεγκαθιδρύονταν οι ιδρυθέντες προ και υφιστάμενοι κατά την **1ην Ιανουαρίου 1958** Δήμοι.

Με το νέο Νόμο καθιερωνόταν και κάτι το ξεχωριστό. Για την εκλογή των Δημοτικών Συμβουλίων θα ακολουθεί ο ενιαίος εκλογικός κατάλογος (άρθρον **12**) πράγμα με το οποίο θα δινόταν για πρώτη φορά το δικαίωμα στις Κυπρίες να εκλέγουν τους δημοτικούς άρχοντες.

Ακόμα με τον ενιαίο κατάλογο θα ψήφιζαν τόσο οι Έλληνες όσο και οι Τούρκοι από κοινού.

Η θητεία των νέων δημοτικών αρχόντων θα ήταν τετραετής.

Ωστόσο στο Νομοσχέδιο περιεχόταν πρόνοια (άρθρο **37**) όπως μη γίνουν εκλογές, αλλά διορισθούν οι δήμαρχοι λόγω της έκρυθμης κατάστασης που επικρατούσε.

Αναφερόταν στο άρθρο αυτό: "Ανεξαρτήτως των διατάξεων του παρόντος Νόμου και διαρκουσών των υπό

της 21ης Δεκεμβρίου 1963 δημιουργηθεισών διαφορετικών συνθηκών εν τη Δημοκρατία, το Υπουργικόν Συμβούλιον διορίζει δι' έκαστον των διά του εδαφίου 1 του άρθρου 3 συσταθέντων Δήμων δημοτικήν επιτροπήν συνισταμένην εκ τριών μέχρι πέντε δημοτών, ων ο εις ορίζεται ως Πρόεδρος, όπως εκτελή τα καθήκοντα και ασκή τας εξουσίας του συμβουλίου εν τω δήμω τούτω".

Το άρθρο αυτό ήταν και το μόνο για το οποίο δημιουργήθηκε ευρεία συζήτηση στη Βουλή και δημιουργήθηκαν παρεξηγήσεις.

Εναντίον του άρθρου αυτού τάχθηκε μόνο ο βουλευτής Γεώργιος Τζιρκώτης, ο οποίος τόνισε:

"Διά του άρθρου τούτου, έντιμοι συνάδελφοι, η Εκτελεστική Εξουσία ζητά από ημάς το δικαίωμα όπως διορίση οιαδήποτε άτομα ήθελεν εις τα δημοτικά συμβούλια των διαφόρων πόλεων και κωμοπόλεων. Η Κυβέρνησις ζητά από ημάς τους αντιπροσώπους του λαού, οι οποίοι εξελέγημεν διά να διαφυλάξωμεν τα δικαιώματα και τα συμφέροντα του λαού τούτου, η Κυβέρνησις λέγω, ζητά από ημάς να αφαιρέσωμεν το δικαίωμα το ιερόν και αναφαίρετον το οποίον έχει ο λαός αυτός, το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι, και να το παραδώσωμεν εις τας χείρας της Εκτελεστικής Εξουσίας. Ως αντιπρόσωποι του λαού τούτου δεν έχομεν κανένα δικαίωμα και καμμίαν δικαιολογίαν να πράξωμεν τούτο. Αντιθέτως έχομεν καθήκον και υποχρέωσιν να διαφυλάξωμεν και διασφαλίσωμεν το δικαίωμα του λαού τούτου και ως εκ τούτου προτείνω εις το Σώμα τούτο όπως το άρθρον 37 απαλειφθή≥.

Ο Γ. Τζιρκώτης ήταν και ο μόνος που τάχθηκε υπέρ της διεξαγωγής εκλογών την περίοδο αυτή.

Οι διάφοροι ομιλητές υποστήριξαν ότι στην κρίσιμη περίοδο που διερχόταν ο τόπος με την τουρκική ανταρσία θα διασαλευόταν η ενότητα και σύμπνοια του Κυπριακού λαού.

Βουλευτές μάλιστα και από τις δυο πλευρές χαιρέτισαν την απόφαση για έγκριση του Νόμου ως αναγκαία και βήματα για επάνοδο στην ομαλότητα κα

εξάλειψη των δεινών της Ζυρίχης.

Ο Χριστόδουλος Μιχαηλίδης του Πατριωτικού Μετώπου επεσήμανε ιδιαίτερα στην ομιλία του:

"Διά του άρθρου **12** του υπό συζήτησιν Νομοσχεδίου θεωρούνται ως ισχύοντες οι εκλογικοί κατάλογοι των βουλευτικών εκλογών, αλλά ο εκλογικός κατάλογος των Ελλήνων εκλογέων και ο εκλογικός κατάλογος των Τούρκων εκλογέων θα θεωρήται ως εις και ενιαίος κατάλογος. Διά της καινοτομίας ταύτης καταργούνται αι διεθνώς καταδικαζόμεναι φυλετικά διακρίσεις και εφαρμόζεται το αυτό εκλογικόν σύστημα, το οποίον ισχύει όχι μόνον εις την Ελλάδα, αλλά εις όλας τα χώρας του κόσμου".

Ο Χρύσης Δημητριάδης του ΑΚΕΛ επισήμανε την ανακαλιότητα του Νομοσχεδίου και τόνισε τρία σημεία:

"1. Η ψήφισις αυτού του Νομοσχεδίου θα αποτελέση ένα ακόμα βήμα για την επάνοδον εις την ομαλότητα και για την εξάλειψιν των κακών που μας έχει κληροδοτήσει η Ζυρίχη. Αυτή είναι η τεραστία πολιτική σημασία αυτού του νομοσχεδίου.

2. Δεν υποτιμούμεν καθόλου τα θετικώτατα εκείνα σημεία του Νομοσχεδίου όπως είναι η ενοποίηση των Δήμων η για πρώτην φοράν υιοθέτησις κοινών εκλογικώνκαταλόγων Ελλήνων και Τούρκων, η προστασία των νομίμων διακαιωμάτων των μειονοτήτων με την εξασφάλισιν αναλογικού αριθμού Δημοτικών Συμβούλων, όπως και η για πρώτην φορά παραχώρησις του δικαιώματος ψήφου εις τες γυναίκες για δημοτικές εκλογές γιατί δείχνει τον σωστόν δρόμον για την αντιμετώπιση του όλου θέματος των σχέσεων Ελλήνων και Τούρκων και γιατί σωστά καλλιεργούν το πνεύμα της δημιουργικής συνεργασίας και όχι του διαμελισμού προς το συμφέρον του κυπριακού λαού ως συνόλου.

3. Το άρθρον **37** του Νομοσχεδίου προβλέπει ότι ένεκα των σημερινών εξαιρετικών συνθηκών και εφ' όσον αυτές θα υπάρχουν, δεν θα διεξαχθούν δημοτικές εκλογές και το Υπουργικόν Συμβούλιον θα διορίση δημοτικές επιτροπές για την διαχείρησιν των Δήμων.

Υπό τες σημερινές συνθήκες επικρούμεν αυτήν την πρόβλεψη γιατί αναμφίβολα η διεξαγωγή δημοτικών εκλογων αυτήν την στιγμήν θα ήταν όχι μονάχα άκαιρη, αλλά και εθνικά επιβλαβής. Σήμερον διεξάγομεν σαν λαός και σαν Κυβέρνησις ενωμένοι ένα τιτάνιον αγώνα γι' αυτήν ταύτην την επιβίωσιν της πατρίδος μας και για την εξασφάλιση της αδέσμευτης ανεξαρτησίας και του δικαιώματος της αυτοδιαθέσεως. Κάθε τι το οποίον θα ήτο δυνατόν να μας απομακρύνη ή να μας αποπροσανατολίση έστω και για μερικές ημέρες, έστω και για λίγες ώρες από τον βασικόν στόχον μας ή να μας διασπάση, θα ήταν πραγματικά εγκληματικόν για την ιερήν μας υπόθεσιν".

Με το ίδιο πνεύμα μίλησαν και άλλοι βουλευτές ενώ ο Λέλλος Δημητριάδης ανέφερε απευθυνόμενος στον Γ. Τζιρκώτη που επέμενε στη θέση του για διεξαγωγή εκλογών:

"Το σημερινόν νομοθετικόν μέτρον καθίσταται αναγαίον εκ των πραγμάτων. Το Σώμα καλείται σήμερον να προβή εις την επιψηφισιν ενός Νομοσχεδίου διά να καταστήση δυνατήν, όσον επιτρέπουν αι περιστάσεις ή και ομαλήν την ζωήν των Δήμων. Όπως και εις την περίπτωσιν της επιψηφίσεως του περί Δικαστηρίων Νόμου, έτσι και εις την παρούσαν περίπτωσιν, το Σώμα καλείται να επιψηφίση εν νομοθετικόν μέτρον το οποίον είναι πιθανόν να είναι ατελές εις το παρόν στάδιον, είναι όμως απολύτως αναγκαίον διά τον ομαλόν βίον ολοκλήρου της νήσου. Και υπό το πρίσμα τούτο καλώ το Σώμα να εξετάση τας διαφόρους διατάξεις του Νομοσχεδίου. Δεν θα μακρηγορήσω, απλώς εν συντομία θα απαντήσω εις τας ανησυχίας του συναδέλφου κ. Τζιρκώτη όσον αφορά το άρθρον **37 (1)** του προτεινομένου Νομοσχεδίου. Θα ήθελα να τονίσω ότι το Σώμα τούτο δεν επηρεάζει ούτε νομίμως ούτε και τελεσιδικώς τα δικαιώματα του λαού, όσον αφορά το ψηφίζει και ψηφίζεσθαι, εις οιανδήποτε στιγμήν ήθελε θελήσει το Σώμα τούτο δύναται να αφαιρέση την πρόνοιαν αυτήν η οποία αναφέρεται σήμερα εις το Νομοσχέδιον και η πρόνοια αυτή υπάρχει, όπως όλοι

γνωρίζωμεν, λόγω των ειδικών, των δυσκόλων περιστάσεων τας οποίας έχομεν σήμεραν".

Ο Γ. Τζιρκώτης επέμενε στις θέσεις του και υποστήριζε την διεξαγωγή εκλογών εκτός, αν πρόσθεσεν τη ρύμη του λόγου του "εάν οι έντιμοι συνάδελφοι θέλουν να επαναφέρουν την παλμεροκρατίαν".

Η αναφορά αυτή του Γ. Τζιρκώτη προκάλεσε έντονες αντιδράσεις ο δε Βάσος Λυσσαρίδης τόνισε χαρακτηριστικά:

Ομολογώ ότι μετά λύπης μου ανέρχομαι εις το βήμα αλλά δεν μπορούσα να αντιπαρέλθω την τελευταίαν παρατήρησιν του τελευταίου ομιλητού ότι εάν και εφ' όσον η Βουλή αυτή δεχθή να ψηφίση το άρθρον **37** επαναφέρει την Παλμεροκρατίαν. Εν ονόματι καλώς ηχούντων δημοκρατικών συνθημάτων καλούμεθα να θέσωμεν την πατρίδα μας εν κινδύνω. Εν ονόματι τάχατες της στερήσεως επί μικρόν χρονικόν διάστημα του δκακαϊώματος του λαού, το οποίον αυτήν την στιγμήν δεν έχει και το οποίον ο νόμος τώρα του προσφέρει, να ψηφίση αιρετά δημοτικά συμβούλια, καλούμεθα να εγκαταλείψωμεν τον γάμον και να πάμεν για πουρνάρια, δηλαδή και εις χώρας με μακράν δημοκρατικήν παράδοσιν κατά την ώραν εκτάκτου ανάγκης οι δημοκρατικοί θεσμοί του εκλέγειν και εκλέγεσθαι αναβάλλονται και δεν είδαμεν καμμίαν περίπτωσιν εις την οποίαν χώρα η οποία βρισκόταν εις πόλεμον ή εις κίνδυνον πολέμου, οδηγούσε τον λαόν εις εκλογικήν διαμάχην.

Ολοι οι ομιλητές ο ένας μετά τον άλλο τάσσονταν εναντίον της πρότασης του Γ. Τζιρκώτη ενώ ο προεδρεύων μόλις πήρε για τρίτη φορά τον λόγο για να υποστηριξει τις θέσεις του ο Γ. Τζιρκώτης του παρατήρησε:

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ: Κύριε Τζιρκώτη προτού αποχωρήσετε από το βήμα θα ήθελα να σας παρακαλέσω να διευκρινίσετε το σημείον εκείνο της αγορεύσεως σας το αναφερόμενον εις την παλμεροκρατίαν. Διότι αντιλαμβάνομαι ότι οι έντιμοι κ. Συνάδελφοι ηρμήνευσαν την περικοπήν εκείνην ως σημαίνουσαν

ότι παρ' βουλευτικής ψηφίζων υπέρ του άρθρου 37 ψηφίζει υπέρ της επαναφοράς της Παλμεροκρατίας.

Γ.ΤΖΙΡΚΩΤΗΣ: Είναι γεγονός ότι αυτό εννοούσα, αλλά δεν ήθελα ακριβώς να πω αυτό το πράγμα. Από την ρύμην του λόγου το είπα και το αποσύρω.

Ο Γ. Τζιρκώτης επέμενε στη θέση του και κατά την κατ' άρθρον ψήφιση του Νομοσχεδίου, αλλά στο τέλος τάχθηκε υπέρ του νόμου ως συνόλου.

Με το Νόμο στα χέρια του ο Πρόεδρος Μακάριος προχώρησε στις αποφάσεις του.

Την 1η Δεκεμβρίου το Υπουργικό Συμβούλιο προχώρησε στο διορισμό των Δημάρχων στις έξι πόλεις της νήσου ως εξής:

1. Λευκωσία Οδυσσέας Ιωαννίδης, ιατρός.
2. Λεμεσός Νίκος Πατρίχης, επιχειρηματίας.
3. Αμμόχωστος, Ανδρέας Πούγιουρος, δικηγόρος.
4. Λάρνακα Ζήνων Πιερίδης, αντιπρόεδρος της Ελληνικής Κοινοτικής Συνέλευσης.
5. Πάφος Ιωάννης Αγρότης, και
6. Κερύνεια Στέλιος Κατσελλής.

Εξ άλλου το Υπουργικό Συμβούλιο διόρισε στις 17 Δεκεμβρίου Δημάρχους και δημοτικές επιτροπές στις κωμοπολεις ως εξής:

ΜΟΡΦΟΥ: Πολύκαρπος Νικολόπουλος, ιατρός, Δήμαρχος και μέλη Γεώργιος Πελαβάς, κηπουρός, Νίκος Ευσταθίου, έμπορος, Χρίστος Μαϊφόσιης κηπουρός, και Χριστάκης Λοϊζίδης, δικηγόρος.

ΛΕΥΚΑ: Γκαλίπ Ζεκλή, έμπορος, Δήμαρχος και μέλη Χουσεΐν Ιμάμ, γεωργός, Αχμέτ Εσσάντ έμπορος, Μουνίρ Χουσεΐν, έμπορος και Αχμέτ Ριφάτ, οδοντίατρος.

ΚΥΘΡΕΑ: Σάββας Χριστίδης, Αλευροβιομήχανος, Δήμαρχος και Αντώνης Καττάμης, γεωργός, Ιωάννης Μακρής, έμπορος, Ανδρέας Κανικλίδης ιδιωτικός υπάλληλος και Σπύρος Χρυσάνθου καφεπώλης.

ΛΕΥΚΟΝΟΙΚΟ: Μάριος Σπανός, φαρμακοποιός Δήμαρχος και μέλη Αντώνης Παπακυριακού γεωργός, Λάμπρος Σιήκας, γεωργός, Κυριάκος Χατζηχαλαμπή, γεωργός και Ανδρέας Λουκά καταστηματάρχης.

ΑΚΑΝΘΟΥ: Σωτήρης Καρπασίτης, συνταξιούχος διδάσκαλος, Δήμαρχος και μέλη Σωτήριος Μαραγκός, επιπλοποιός, Μιχαήλ Χατζησίμου, υπάλληλος, Σάββας Σταυρή Κτωρή, γεωργός και Κυριάκος Σωτηρίου Μυλωνάς μηχανοδηγός,

ΚΑΡΑΒΑΣ: Ιωάννης Χαρμαντάς, συνταξιούχος διδάσκαλος, Δήμαρχος και μέλη Φιλόθεος Χατζηδαμιανού, γεωργός, Κυριάκος Κοζάκος, εργολάβος, Χριστόδουλος Νεοφύτου, γεωργός και Δημήτριος Ασπρης μέλη.

ΛΑΠΗΘΟΣ: Παναγιώτης Γιαγκόπουλος, συνταξιούχος διδάσκαλος, Δήμαρχος και μέλη Γεώργιος Καζέλης, επιχειρηματίας, Ευάγγελος Σ. Ευαγγελίδης, γεωργός, Δημήτριος Χατζηχρίστου, γεωργός και Σάββας Παυλίδης γεωργός μέλη.

ΑΘΗΑΙΝΟΥ: Ανδρέας Χατζηθεοχάρους, γεωργός, Δήμαρχος και μέλη Χαράλαμπος Κουτσουλλής, επιπλοποιός, Κώστας Ευθυμίου μηχανικός, Ανδρέας Τουμάζου γεωργός και Μιχαήλ Ιωσηφίδης γεωργός μέλη.

ΛΕΥΚΑΡΑ: Μιχαήλ Μποχάνης, γεωργός, Δήμαρχος και μέλη Δημήτριος Χριστοδουλίδης γεωργός, Νίκος Καλοπαίδης, χρυσοχός, Γεώργιος Κυριακίδης υπάλληλος και Λούης Μαυροβουνιώτης, εμπορευόμενος.

ΠΟΛΙΣ: Νεόφυτος Κωνσταντινίδης, συνταξιούχος διδάσκαλος, Δήμαρχος και μέλη Πάυλος Σεραφείμ, φαρμακοποιός, Κλεάνθης Ηλία γεωργός, Σοφοκλής Δημητρίου, ράπτης και Θεοδόσιος Φεσσάς, κτηματίας.